

Omavalitsusliitude taotlused 2008. aasta eelarveläbirääkimisteks

Jüri Võigemast

ELL tegevdirektor

jury.voigemast@ell.ee

56 473 498

Ees seisavad:

- * Riigikogu valimised. (04. märts 2007)
- * Koalitsiooniläbirääkimised.
- * Koalitsioonilepingu sõlmimine ja uue valitsuse moodustamine.
- * Riigi eelarvestrateegia koostamine aastateks 2008-2011. (Mai 2007).
- * Riigieelarve eelnõu koostamine 2008. aastaks. (September 2007).
- * Omavalitsusliitude Koostöökogu (Eesti Linnade Liit ja Eesti Maaomavalitsuste Liit) ja Vabariigi Valitsuse ministriumidevahelise komisjoni eelarveläbirääkimised.

Tõsiasi:

* Kohalike omavalitsuste tegutsemistingimused sõltuvad riigi tasandil, **so Riigikogu, Vabariigi Valitsus, ministeeriumid, vastu võetavatest otsustest.**

Kohalike omavalitsuste huvi:

- * Et koalitsioonilepingu,
- * Riigi eelarvestrateegia dokumendi ja
- * Riigieelarve

koostamisel oleks arvestatud kohalike omavalitsuste põhihuvide ja arenguvajadustega.

Eestis on hea traditsioon aastast 1994:

Vabariigi Valitsus ja kohalikud omavalitsused peavad läbirääkimisi eelarve ja muudes kohalike omavalitsuste tegutsemistingimusi puudutavates küsimustes.

Läbirääkimiste pooled:

* Vabariigi Valitsuse ministeeriumidevaheline komisjon

* Üleriigilised omavalitsusliidud:

Eesti Linnade Liit,

Eesti Maaomavalitsuste Liit

(Omavalitsusliitude Koostöökogu)

Omavalitsusliitude seisukohad, millest täna tuleks rääkida:

- I Läbirääkimiste lähtealused
- II Eesmärk
- III Taotlused eelarve osas
- IV Haridus
- V Sotsiaal-, töö ja tervishoiu valdkond
- VI Kultuuripärand ja sport
- VII Teed, transport
- VIII Maade munitsipaliseerimine ja omaniku kohustuste täitmise tagamine jätkuvalt riigi omandis oleval maal
- IX Keskkonnakaitse ja veemajandus
- X Muud eraldised, toetused ning lahendamist vajavad küsimused

I Läbirääkimiste lähtealused

* Põhiseadus

§ 154. Kõiki kohaliku elu küsimusi otsustavad ja korraldavad kohalikud omavalitsused, kes tegutsevad seaduste alusel iseseisvalt.

Kohalikule omavalitsusele võib panna kohustusi ainult seaduse alusel või kokkuleppel kohaliku omavalitsusega. Seadusega kohalikule omavalitsusele pandud riiklike kohustustega seotud kulud kaetakse riigieelarvest.

§ 157. Kohalikul omavalitsusel on iseseisev eelarve, mille kujundamise alused ja korra sätestab seadus.

* Euroopa kohaliku omavalitsuse harta

Artikkel 9. Kohalike võimuorganite rahalised vahendid

- * Kohalikel võimuorganitel on riikliku majanduspoliitika raames õigus piisavatele rahalistele vahenditele, mida nad võivad oma volituste piires vabalt kasutada.
- * Kohalike võimuorganite rahalised vahendid on vastavuses neile põhiseaduse ja seadusandlusega seatud kohustustega.
- * Rahandussüsteem, millel tuginevad kohalike võimuorganite rahalised vahendid, peab olema piisavalt mitmekülgne ja paindlik, et pidada sammu neile pandud ülesannete täitmiseks tarvilike kulutuste tegeliku muutumisega.

* Väiksemate rahaliste vahenditega kohalike võimuorganite kaitseks on vajalik rakendada rahalise ühtlustamise mehhanisme või analoogilisi meetmeid, et tasandada potentsiaalsete finantsallikate ja kulutuste ebaühtlast jagunemist. Need mehhanismid või meetmed ei kahanda kohalike võimuorganite otsustamisvõimet oma volituste piires.

* Kohalike võimuorganitega konsulteeritakse, kuidas ümberjaotatavad rahalised vahendid neile eraldada.

* Kui võimalik, ei seostata kohalikele võimuorganitele eraldatavaid toetusi konkreetsete projektide finantseerimisega. Toetuste saamine ei võta kohalikult võimuorganilt ära tema põhivabadust tegutseda oma jurisdiktsiooni piires omal äranägemisel.

II Eesmärk:

* KOV otsustusõiguse ja vastutuse suurendamine, kohaliku omavalitsuse poolt osutatavate avalike teenuste kättesaadavuse parandamine ja kvaliteedi tõstmine.

II Selleks peame vajalikuks (1):

* Omavalitsustele stabiilse, seaduste alusel kujuneva tulubaasi kindlustamist, mis katab neile seadustega ja muude kokkulepetega pandud ülesannete täitmiseks vajalikud kulud ja võimaldab teha kohalikuks arenguks vajalikke investeeringuid et tagada jätkusuutlik areng.

II Selleks peame vajalikuks (2):

- * Kajastada riigi eelarvestrateegias (RES) kohalike omavalitsuste tulubaasi arenguga seonduv informatsioon, et tagada omavalitsustele eelarvete planeerimisel täiendav stabiilsus ning
- * tuua eraldi välja ministeeriumite haldusalade tegevusvaldkondade meetmete maksumuste raames riigieelarvest kohalikele eelarvetele suunatavate vahendite mahud.
- * Järgida põhimõtet, mille kohaselt keskvalitsuse ja omavalitsusüksuste funktsioonide jaotuse samaks jäädes ei vähene järgnevatel perioodidel ka **omavalitsusüksuste tulude osakaal valitsussektori siseselt.**

II Selleks peame vajalikuks (3):

- * Läbirääkimisi olemuselt omavalitsuslike funktsioonide kohalikele omavalitsustele üleandmise küsimustes eesmärgiga suurendada omavalitsuste otsustusõigust ja vastutust. Riigieelarvelised vahendid peavad katma kohalikele omavalitsustele üleantavate funktsioonide maksumuse ning funktsiooni täitmisega kaasnevad administreerimiskulud.
- * Üleantavad vahendid peavad olema vastavuses kohalikele omavalitsustele üleantavate funktsioonide maksumusega (näiteks perekonnaseisuamet täidab riigi funktsiooni, kuid riigi poolt ei ole tagatud finantseerimist).

II Selleks peame vajalikuks (3):

* Taotleda riigi poolt osutatavate teenuste tagamist mahus, mis tagab teenuse kättesaadavuse ja kvaliteedi ning ei loo täiendavat survet kohalike omavalitsuste eelarvetele (politsei, päästeteenistus, esmatasandi arstiabi jne.).

III Taotlused eelarve osas

Märksõnad:

- * Üksikisiku tulumaks
- * Maamaks
- * Keskkonnatasud ja ökoloogiline maksureform
- * Tasandusfond

- * Ottesed maksud ja kaudsed maksud
- * Kütuseaktsiis
- * Ettevõtte tulumaks
- * ...

III Taotlused eelarve osas

1. Kohalike omavalitsuste tulude osas (1):

- * Käesolevaks ajaks jõustunud õigusaktidega kohalikele omavalitsustele lisandunud kuid tulubaasiga katmata kohustuste osaliseks täitmiseks omavalitsuste eelarvetesse laekuva üksikisiku tulumaksu osa suurendamine **mitte vähem kui 0,6 protsendipunkti.**
- * Vahendite eraldamist omavalitsuste tulubaasi kohaliku infrastruktuuri põhivara kulumise korvamiseks ja investeeringuvajaduste osaliseks katmiseks, milleks suurendada tulumaksu kohalikesse eelarvetesse laekuvat osa **0,4 protsendipunkti võrra.**
- * Tasandusfondi “k” valemiga eraldatava osa suurendamist **samas mahus tulumaksu suurendamisega.**

III Taotlused eelarve osas

1. Kohalike omavalitsuste tulude osas (2):

* Teeseaduses kütuseaktsiisist laekuvate vahendite kohalike teede hoiuks eraldatava osa **kasvu 15% lt – 30 % ni.**

* Kohalikesse eelarvetesse laekuva maamaksu arvestuse muutmist. Näha ette seaduse ja muude aktidega sätestatud kõigi maamaksu vabastuste osas selle hüvitamist otse kohalikele eelarvetele täies mahus (sealhulgas kuni 20 aastaste noorendike maamaksuvabastus).

IV Haridus:

Märksõnad:

- * KOV ülesanded hariduselu korraldamise valdkonnas
- * Haridustoetuse üldmaht
- * Haridustoetuse arvestuse uus mudel
- * Palgapoliitika
- * Ühistegevuse kulud
- * Huvihariduse rahastamine
- * Koolitoit
- * Koolitransport
- * Õpilaskodud
- * Ujumise algõpetus
- * Tugiõpe
- * Investeeringud
- * ...

IV Haridus (1):

- * Haridustoetusteks ette nähtud vahendid peavad katma seaduste ja muude kokkulepetega kohalikele omavalitsustele pandud ülesannete täitmise.
- * Eraldatav vahendite maht peab tagama hariduse kättesaadavuse I ja II kooliastmes õpilase kodu lähedal, tagama hariduse kvaliteedi III ja gümnaasiumiastmes, erivajadustega laste tugisüsteemide arengu, koolikorralduslike muudatustega kaasnevate omavalitsuste kulude katmise, õppekavale vastavate õpikute ja õppevahendite kulud, investeringute tegemise vähemalt 15 % kasvuga võrreldes 2007. aastal eraldatuga ja munitsipaalkoolide ja lasteasutuste pedagoogide täienduskoolituse rahastamise ning vastavalt Täiskasvanute koolituse seadusele ka teiste pedagoogide, kelle palgakuludeks riigieelarvest vahendeid ei eraldada, täiendkoolituse vahendid.

IV Haridus (2):

- * Rakendada alates 2008. aastast haridustoetuse arvestuse uus mudel. (vt. 2007. aasta eelarve läbirääkimiste lõpp-protokolli kokkulepe.)
- * Riigieelarvest kohalikele omavalitsustele eraldatav haridustoetuse arvestuslik palgavahendite maht peab võimaldama lisaks kehtestatud palga alammäärade katmisele ka kohapealase palgapoliitika kujundamist ning heade õpetajate motiveerimist.

IV Haridus (3)

* Lähtudes valla või linna haldusterritooriumil asuvates **huvikoolides** huviharidust omandavate õppurite arvust, huviala valdkondadest ja riiklikest prioriteetidest, määrata kooskõlas riigieelarve seadusega riigieelarvest toetus valla- ja linnaeelarvetele huvikoolidega seotud kulude osaliseks katmiseks vähemalt **150 miljoni krooni** ulatuses.

IV Haridus (4):

* Kõigi põhikooli õpilaste toitlustamise rahastamise toetamiseks planeerida 2008.a. vahendid arvestusega 20 krooni õpilase kohta koolipäeva arvestuses ning järgnevatel aastatel arvestada toiduainete hindade tõusuga. (Variant: rääkida läbi ja arvestada koolitoidu kulude maht täiendavalt KOV tulubaasi.)

* Näha ette õpilaskodude täiendav finantseerimine (sh. investeeringud), et tagada õpilaskodu kohtade olemasolu, katmaks koolivõrgu muudatustest tuleneva täiendava vajaduse.

IV Haridus (5):

- * Eraldada riigieelarvest kohalike eelarvete toetamiseks vähemalt 200 miljonit krooni õpilaste koolisõidu kulude katmiseks.
- * Näha ette täiendavad vahendid ujumise algõpetuse programmi toetamiseks ja jätkusuutlikkuse tagamiseks.
- * Näha ette vahendid kohalikele omavalitsustele tugiõppe rahastamiseks.

V Sotsiaal-, töö ja tervishoiu valdkond

Märksõnad:

- * Tervishoiuteenuste piirhind
- * Hooldusravi
- * Hooldekodude finantseerimine
- * Esmatasandi tervishoiukeskused
- * Investeeringud
- * Koolieelsete lasteasutuste tervishoiuteenus
- * Toimetulekutoetus
- * Teenuste arendamine
- * ...

V Sotsiaal-, töö ja tervishoiu valdkond (1)

* Haigekassa tervishoiuteenuste loetelus märgitud piirhind peab hõlmama kõiki tervishoiuteenuste osutamiseks vajalikke kulusid, välja arvatud kulutused teadustegevusele ning õpilaste ja üliõpilaste koolitamisele.

Seejuures tagada hooldusravi voodikoha maksumuse hüvitamine, mis ületab haigekassa poolt finantseeritavat osa.

* Töötada välja hooldekodude finantseerimise süsteem kaasates riigieelarve vahendeid.

* Näha ette EL struktuurifondide ja riigieelarve vahendid mitmekülgset esmatasandi teenust pakkuvate esmatasandi tervishoiu keskuste infrastruktuuri väljaarendamiseks.

V Sotsiaal-, töö ja tervishoiu valdkond (2):

- * Kavandada lisaks koolitervishoiuteenuse rahastamisele ka koolieelsetes lasteasutustes tervishoiuteenuse rahastamist.
- * Toimetulekutoetusteks kavandatavates vahendites peab selle üldmahust vähemalt 15% eraldatama toetuste määramise ning väljamaksmisega seotud administratiivkulude, uute teenuste loomise ja olemasolevate arendamise kulude katmise kavandamiseks (sh investeeringuteks), kuid mitte vähem kui 38 miljonit krooni.
- * Taotleda omavalitsuse sotsiaalhoolekande objektidele (lastekodud, hooldekodud, jne) investeeringutoetust.

VI Kultuuripärand ja sport

Märksõnad:

- * Investeeringud
- * KOV üleriigilise tähtsusega kultuuriobjektid
- * Laulu- ja tantsupeod
- * Programmide jätkumine
- * Kohalike muuseumide toetus
- * ...

VI Kultuuripärand ja sport (1):

- * Kavandada riigieelarvest investeringutoetus kohaliku omavalitsuse kultuuriobjektidele vähemalt 150 miljonit krooni.
- * Kohalikele omavalitsustele kuuluvate üleriigilise tähtsusega kultuuriobjektide (nagu näiteks Tallinna Loomaaed, Tallinna Lauluväljak, Tallinna Botaanikaaed, Tartu Lauluväljak, Viljandi Pärimus-muusikakeskus, Paide vallimägi, jne.) rahastamisel näha ette investeringute osas vähemalt 50%- ne riigi osalus. Leppida kokku kohalikele omavalitsustele kultuuri- ja spordivaldkonna investeringutoetuste jagamise alus ja põhimõtted.

VI Kultuuripärand ja sport (2):

- * Jätkata seniste programmide ja meetmete rahastamist vähemalt 2007.aasta mahus.
- * **Laulu ja tantsupeo** protsessis osalevate kooride, orkestrite ja rahvatantsurühmade ja rahvamuusikakollektiivide toetusprogrammi lülitada 2008 aastal toetuse eraldamine kõikidele kollektiividele, kes valmistuvad osalema 2009 aasta laulu- ja tantsupeol.
- * Kavandada kohalike muuseumide toetuste kasvu vähemalt 5 % võrra aastas.

VII Teed, transport

Märksõnad:

- * kohalike teede hoid ja kütuseaktsiis
- * riigi poolsed sõidusoodustused
- * maakondlik ühistransport
- * linnu läbivad riigimaanteed
- * sadamate maismaaühendused
- * püsiühendus väikesaartega
- * ...

VII Teed, transport (1):

- * Teeseaduses kütuseaktsiisist laekuvate vahendite kohalike teede hoiuks eraldatava osa **kasvu 15% lt – 30 % ni.**
- * Taotleda ühistranspordiseadusest tulenevate **riigipoolsete sõidusoodustuste kompenseerimist** kohalikele omavalitsustele (näiteks: Tallinnal oli see summa 2006.aastal arvestuslikult 21 miljonit krooni).
- * Suurendada maakonna ühistranspordiliinidele eraldatavat toetust 30 % võrreldes 2007. aastaga.
- * Näha ette vahendid **linnu läbivate riigimaanteed** hoiu rahastamiseks.

VII Teed, transport (2):

- * Näha ette vahendeid riigieelarves **sadamate maismaaühenduste** ja rahvusvaheliste veonduse marsruutide üleriiklikult oluliste investeeringute toetamisel (sh. liikluskorraldusvahendite paigaldamiseks ja korrashoiuks).
- * Tagada liinitoetus **püsiühenduse** tagamiseks väikesaartega, investeeringutoetus sadamarajatiste ja sildumiskohtade korrashoiuks.

VIII Maade munitsipaliseerimine ja omaniku kohustuste täitmise tagamine jätkuvalt riigi omandis oleval maal

Märksõnad:

- * Riigi maapoliitika
- * Avalike ülesannete täitmiseks vajalik maa
- * Omavalitsustele kuulunud maa
- * Riigimaade hooldamise finantseerimine
- * ...

VIII Maade munitsipaliseerimine ja omaniku kohustuste täitmise tagamine jätkuvalt riigi omandis oleval maal (1):

- * Taotleda Vabariigi Valitsuselt **riigi maapoliitika põhimõtete selget defineerimist**, sealhulgas riigi maareservi suuruse kindlaksmääramist ning omavalitsustele seadusega pandud ülesannete täitmiseks ja arengu tagamiseks vajaliku maa munitsipaliseerimise küsimuse lahendamist.
- * Taotleda riigi maareservi ja reformimata riigimaade arvelt eraomanikega maade vahetamist, mida kohalikud omavalitsused vajavad **avalike ülesannete** (teede, tänavate, väljakute, parkide, mänguväljakute, kalmistute rajamine) täitmiseks ning erandkorras munitsipaalmaas sihtotstarbe muutmise korra väljatöötamist.

VIII Maade munitsipaliseerimine ja omaniku kohustuste täitmise tagamine jätkuvalt riigi omandis oleval maal (2):

* Need maad, mis kuulusid enne natsionaliseerimist omavalitsustele peaksid kuuluma munitsipaliseerimisele.

* Kuni reformimata ja hooldamata riigimaa üleandmiseni kohalikele omavalitsustele, sealhulgas linnametsade munitsipaliseerimiseni, peaks omavalitsuste ja riigi vahel olema sõlmitud halduslepingud, millega tagatakse nende maade hooldamise riiklik finantseerimine.

IX Keskkonnakaitse ja veemajandus

Märksõnad:

- * EL ees võetud kohustused
- * KOV kohustuste maksumuse hindamine
- * KOV tulubaasi tugevdamine
- * ...

IX Keskkonnakaitse ja veemajandus

* Taotleda kohalike omavalitsuste eelarvete tugevdamist **Euroopa Liidu ees võetud** tähtajaliste ja EL liikmelisusest tulenevate keskkonnakaitsete ja veemajandusega seotud kohustuste täitmise võime suurendamiseks ning riigieelarvelisi eraldi ehitushindade hüppelisest tõusust tuleneva projektide kallinemise katteks.

* Kohalike omavalitsuste keskkonnavalaste kohustuste kaardistamine ja maksumuse hindamine.

X Muud eraldised, toetused ning lahendamist vajavad küsimused

Märksõnad:

- * Eurointegratsioon
- * Omavalitsusliitude projektid
- * Munitsipaalelamuehitus
- * Pealinna funktsioonide täitmine
- * Üliõpilased
- * KOV uurimis-koolituskeskus
- * ...

X Muud eraldised, toetused ning lahendamist vajavad küsimused (1):

- * Eraldad üleriigilistele omavalitsusliitudele toetuseks 8 miljonit krooni tulenevalt **Eesti liitumisest Euroopa Liiduga**, vajadusega tihendada suhtlust ning koostööd teiste riikide omavalitsustega ning Regioonide Komitee tegevusega.
- * Toetada Euroopa Liidu struktuurifondide vahenditest omavalitsusliitude projekte, mille eesmärgiks on strateegilise juhtimise alase suutlikkuse tugevdamine ning projekte, mis on suunatud **kaasaegsete haldusprotsesside** ja avalike teenuste väljatöötamisele ja juurutamisele organisatsiooni tasandil.

X Muud eraldised, toetused ning lahendamist vajavad küsimused (2):

- * Kohalike omavalitsuste **munitsipaalelamuehituse** toetamiseks (sundüürnike probleemi lahendamiseks) näha ette valdavalt riiklik finantseerimine (ka. erasektori osalusega projektid).
- * Lisada tasandusfondi rida **pealinna funktsiooni** täitmiseks vajalike kulutuste katteks.
- * Eraldada maakondlikele omavalitsusliitudele maakondlikuks **arendustoetuseks** vähemalt 15 miljonit krooni.
- * Arvestada **kohaliku arengu uurimis- ja koolituskeskuse** loomise toetamise vajadusega (ca 2 milj kr).

KOKKUVÕTTEKS:

- * **ÜITM 12,8 -13,0%**
- * **Tasandusfondi kasv ÜITM-ga samas proportsioonis**
- * **Kohalike teede hoid 30% kütuseaktsiisist**
- * **KOV investeerimisvõime tagamine**
- * **Haridustoetused ja palgapoliitika**
- * **Õpilastranspordi lahendamine**
- * **Huvihariduse toetamine**
- * **Tervishoiu ja sotsiaalhoolekande arendamine**
- * **Kultuuripärand ja sport**
- * **Ühistransport**
- * **Maade munitsipaliseerimine**
- * **EL ees võetud tähtajalised kohustused**
- * **...**

Täna ja edu kõigile !

Kontaktandmed

Jüri Võigemast, ELL tegevdirektor

Tel: 6 943 410

E-post: jyri.voigemast@ell.ee

ELL: <http://www.ell.ee>

Kohalike omavalitsuste portaal: <http://portaal.ell.ee>